

Jacek Skudlarski

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

RYNEK NOWYCH I UŻYWANYCH CIĄGNIKÓW ROLNICZYCH W POLSCE W LATACH 2012-2016

MARKET OF NEW AND USED AGRICULTURAL TRACTORS IN POLAND IN THE YEARS 2012-2016

Słowa kluczowe: ciągnik rolniczy, rynek, sprzedaż, rejestracje, Polska

Key words: tractors, market, sales, registration, Poland

JEL codes: Q13, Q17, O13

Abstrakt. Celem opracowania jest określenie zmian na rynku nowych i używanych ciągników rolniczych w Polsce. Dane źródłowe pochodziły z zasobów udostępnionych przez Polską Izbę Gospodarczą Maszyn i Urządzeń Rolniczych (PIGMiUR). W okresie 2012-2016 zarejestrowano w Polsce 143 439 ciągników rolniczych, w tym 72 152 nowe pojazdy. Poziom zakupów ciągników w analizowanym okresie obniżył się o ok. 7 tys. szt., głównie za sprawą spadku popytu na nowe pojazdy. Spadek popytu na ciągniki w analizowanym okresie wynikał z braku dofinansowań unijnych oraz niekorzystnej sytuacji na rynku płodów rolnych.

Wstęp

Wielkość popytu na środki mechanizacji w tym ciągniki rolnicze odzwierciedla siłę nabywczą gospodarstw rolnych oraz zdolność do ich modernizacji. Dynamiczny rozwój rynku ciągników rolniczych w Polsce rozpoczął się wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej (UE). Wpływ na ten stan miało wdrożenie zasad wspólnej polityki rolnej (WPR) oraz uruchomienie wsparcia rolnictwa w ramach programów rolnośrodowiskowych [Jucherski, Król 2013]. Po akcesji Polski z UE nastąpił znaczny wzrost popytu na fabrycznie nowe ciągniki rolnicze [Lorencowicz 2011, Pawlak 2012]. Jednak nie przełożyło się to na wzrost krajowej produkcji tych pojazdów [Pawlak 2014]. Wzrost podaży krajowej ciągników rolniczych nastąpił w wyniku znacznego zwiększenia importu tych środków z zagranicy [Pawlak 2015]. Okresowy brak wsparcia zakupów ciągników ze środków UE oraz pogarszająca się koniunktura na rynku mleka i wieprzowiny przyczyniły się do spadku sprzedaży nowych ciągników rolniczych [Skudlarski 2016]. Brak unijnego wsparcia powoduje, że rolnicy przekładają decyzje o zakupie nowych ciągników, co ma wpływ na rynek ciągników używanych, których sprzedaż jest w pewnym stopniu skorelowana z popytem na nowe pojazdy. Wzrost sprzedaży używanych ciągników, przy jednoczesnym spadku popytu na nowe środki, jest oznaką znacznego zapotrzebowania polskiego rolnictwa na mechaniczną siłę pociągową, co niewątpliwie wiąże się z rozwojem wielu gospodarstw, a zarazem świadczy o tym, że polskich rolników nie stać na drogie maszyny, co wiąże się z niekorzystną koniunkturą na rynkach płodów rolnych.

Liczba ciągników sprzedawanych w jednostce czasu jest jednym z czynników charakteryzujących stan rynku maszyn rolniczych [Pawlak 2007], a sytuacja na rynku techniki rolniczej odzwierciedla zmiany zachodzące w rolnictwie i gospodarce [Pawlak 2012].

Rynek ciągników w ujęciu podażowym jest tematem badań prowadzonych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, których wyniki są publikowane w raportach pt. *Rynek środków produkcji dla rolnictwa. Stan i perspektywy*. Podaż krajowa ciągników rolniczych była tematem wielu prac Jana Pawlaka [2007, 2012, 2013, 2014, 2015]. Wyniki analiz rynku ciągników w Polsce są przedstawione także w pracach Edmunda Lorencowicza [2010, 2011, 2013]. Stosunkowo skąpy zasób informacji dotyczy rynku ciągników używanych. Oprócz prac E. Lorencowicza [2010, 2011] w tym zakresie, jest dostępna jedna publikacja

przygotowana przez J. Pawlaka [2013]. Ze względu na zmiany w uwarunkowaniach rynkowych, które wpływają na dochodowość gospodarstw rolnych zachodzi konieczność ciągłego monitorowania sytuacji na rynku ciągników rolniczych. Zachodzi też potrzeba oceny zmian w sprzedaży ciągników nowych w relacji do używanych w warunkach cyklicznej zmienności cen płodów rolnych i okresowego dostępu do środków finansowych UE. Celem pracy jest ocena zmian na rynku nowych i używanych ciągników rolniczych w Polsce. Zakres czasowy analizy obejmuje lata 2012-2016.

Materiał i metodyka badań

Ocenę rynku ciągników rolniczych przeprowadzono na podstawie ich sprzedaży mierzonej liczbą rejestracji. Materiałem źródłowym do analizy były dane Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców (CEPiK) udostępnione przez Polską Izbę Gospodarczą Maszyn i Urządzeń Rolniczych (PIGMiUR). Pod uwagę brano pierwsze rejestracje ciągników na terytorium Polski. Dotyczyły one ciągników nowych zarówno wyprodukowanych w Polsce, jak i importowanych oraz ciągników używanych zakupionych w kraju, a także sprowadzonych z zagranicy.

Jako ciągnik nowy, zgodnie z definicją przyjętą przez PIGMiUR, przyjmowano ciągnik zarejestrowany po raz pierwszy w roku bieżącym lub roku poprzednim, ewentualnie wyprodukowany 2 lata wcześniej. Oznacza to, że ciągniki nowe zarejestrowane w 2016 roku to pojazdy wyprodukowane w 2016 lub 2015, lub 2014 roku.

Zakres analiz dotyczył sprzedaży ciągników w układzie czasowym oraz regionalnym, popyt na określone marki (producentów), a także strukturę mocy sprzedawanych w Polsce nowych ciągników rolniczych.

Wyniki i ich analiza

W latach 2012-2016 zarejestrowano w Polsce 143 439 ciągników rolniczych, w tym 72 152 nowe pojazdy. Liczba nowych ciągników zarejestrowanych w bazie CEPiK w tym okresie była o 865 szt. większa niż ciągników używanych. Najwięcej nowych ciągników w rozpatrywanym okresie zarejestrowano w 2012 roku. Wtedy to liczba rejestracji osiągnęła poziom 19 581 szt. Od 2012 roku miała miejsce tendencja spadkowa w sprzedaży nowych ciągników w Polsce. Liczba zarejestrowanych nowych ciągników w 2016 roku była ponaddwukrotnie niższa od poziomu z 2012 roku i wyniosła 9607 sztuk. Odwrotną tendencję zaobserwowano na rynku ciągników używanych. W latach 2012-2015 liczba zarejestrowanych używanych ciągników wzrosła z poziomu 12 675 do 15 966 szt. W 2016 roku nastąpił spadek sprzedaży zarówno ciągników nowych, jak i używanych. Liczba zarejestrowanych w bazie CEPiK nowych ciągników była o 26,6% niższa od wielkości sprzed roku. W przypadku ciągników używanych spadek liczby rejestracji tych pojazdów w stosunku do poziomu z 2015 roku wyniósł 4%. Pomimo mniejszej sprzedaży w 2016 roku liczba zarejestrowanych w tym roku używanych ciągników była o 17,1% wyższa od poziomu z 2012 roku. Rejestracje ciągników nowych i używanych w okresie 2012-2016 przedstawiono na rysunku 1.

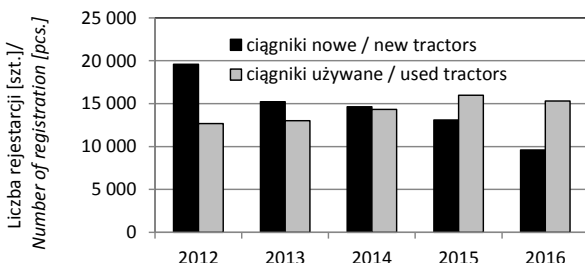
Znaczący wpływ na sprzedaż ciągników ma dostęp do źródeł finansowania z funduszy unijnych. Dzięki tej formie finansowania zakupów, polscy rolnicy w okresie 2004-2011 nabyli ponad 33,3 tys. ciągników. W ramach PROW 2007-2013, z działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” rolnicy zakupili ok. 19,4 tys. ciągników rolniczych [Ponad... 2012]. Brak środków z PROW przyczynił się do ograniczenia sprzedaży nowych ciągników. Zdecydowanie mniejsze zainteresowanie nowymi pojazdami w 2016 roku związane było ze wstrzymywaniem przez rolników inwestycji w związku z oczekiwaniem na uruchomienie środków z kolejnego PROW na lata 2014-2020 [Seliwiak 2016]. Innym czynnikiem negatywnie wpływającym na sytuację na rynku ciągników były ceny płodów rolnych, w tym w szczególności niskie ceny skupu mleka, co przyczyniło się do ograniczenia inwestycji ze środków własnych [Seliwiak 2016]. Stan ten miał niewątpliwie również wpływ na spadek sprzedaży ciągników używanych.

Rysunek 1. Rejestracje nowych i używanych ciągników w Polsce w latach 2012-2016

Figure 1. Registrations of new and used tractors in Poland in the years 2012-2016

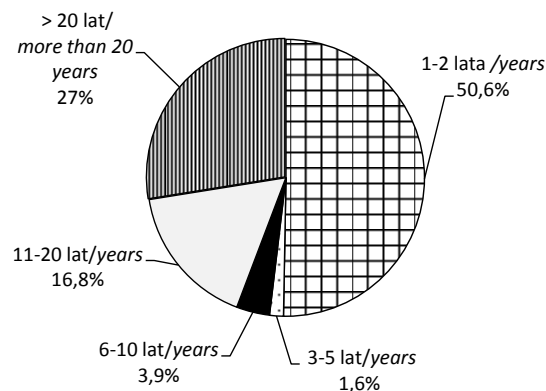
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiej Izby Gospodarczej Maszyn i Urządzeń Rolniczych

Source: own elaboration based on data of Polish Chamber of Commerce of Agricultural Machines and Facilities

Wiek około 55% używanych ciągników zarejestrowanych w latach 2012-2016 przekracza 20 lat. Liczba rejestracji tej grupy ciągników w analizowanym okresie wyniosła 39 461 szt. W strukturze rejestracji ciągników ogółem pojazdy ponad 20-letnie stanowiły prawie 28%. Sprzedaż ciągników starszych niż 20 lat od 2012 roku miała tendencję wzrostową. Najwięcej ciągników w tym przedziale wiekowym zarejestrowano w 2015 roku (8793 szt.). Prawie 17% pojazdów zarejestrowanych w ciągu ostatnich czterech lat w Polsce to ciągniki w wieku 11-20 lat. Dynamika wzrostu liczby rejestracji tej grupy ciągników w analizowanym okresie była mniejsza niż w przypadku pojazdów starszych niż 20 lat. Najmniejszy udział w grupie używanych stanowiły ciągniki w wieku 3-5 lat. Strukturę wieku ciągników zarejestrowanych w okresie 2012-2016 przedstawiono na rysunku 2.

Średnia moc nowych ciągników rejestrowanych w Polsce w latach 2012-2016 wynosiła 57,6 kW (78,3 KM). Wartość średnich mocy nowych ciągników rejestrowanych w poszczególnych miesiącach analizowanego okresu mieściła się w przedziale od 51,1 kW/69,5 KM (grudzień 2015 rok) do 66,6 kW/90,5 KM (sierpień 2014 rok). W strukturze rejestracji nowych pojazdów w okresie 2012-2016 przeważały ciągniki o mocy w przedziale 36-54 kW/50-74 KM, których udział w analizowanym okresie osiągnął poziom około 44%. Najwięcej nowych ciągników z tego zakresu mocy zarejestrowano w 2012 roku (9991 szt.), najmniej zaś w 2016 roku (4253 szt.). Około 34% rejestracji nowych pojazdów w okresie 2012-2016 stanowiły ciągniki o mocy poniżej 36 kW/50 KM i 55-73 kW/75-99 KM. W analizowanym okresie w obu przedziałach mocy zarejestrowano odpowiednio 12 207 i 12 713 ciągników.

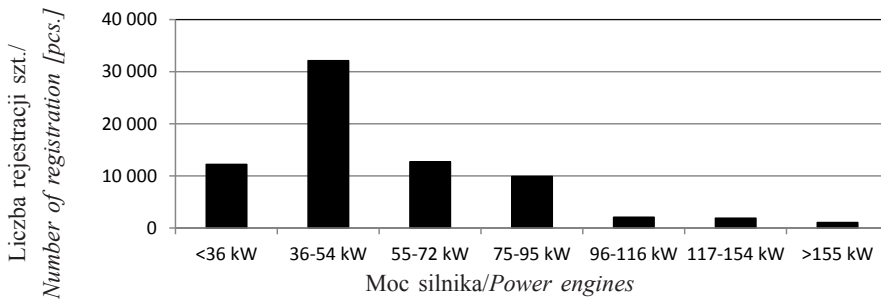
Rysunek 2. Struktura wieku ciągników rejestrowanych w Polsce w latach 2012-2016

Figure 2. Age structure of tractors registered in 2010-2016 years

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiej Izby Gospodarczej Maszyn i Urządzeń Rolniczych

Source: own elaboration based on data of Polish Chamber of Commerce of Agricultural Machines and Facilities

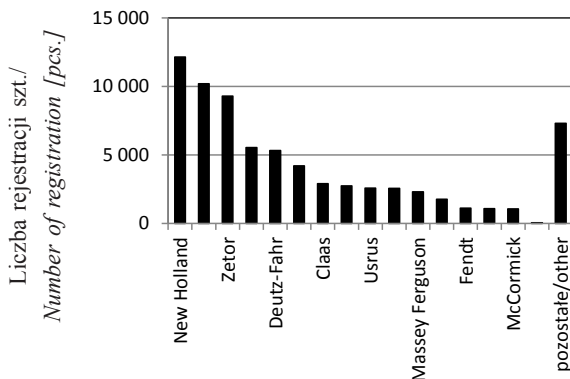
W latach 2012-2016 w Polsce zarejestrowano 2942 nowe ciągniki o mocy powyżej 117 kW/160 KM (1,45% rejestracji nowych ciągników ogółem). Do 2014 roku miał miejsce wzrost popytu na ciągniki z tego przedziału mocy. Liczba rejestracji tej grupy ciągników w 2014 roku była wyższa o 14% w porównaniu z 2012 rokiem. Po 2014 roku sprzedaż nowych ciągników o mocy powyżej 117 kW miała tendencję spadkową. W 2016 roku zarejestrowano w Polsce 464 ciągniki tej grupy mocy, co oznaczało spadek o 17% w stosunku do poziomu z 2012 roku. Liczbę rejestracji ciągników poszczególnych segmentach mocy w latach 2012-2016 przedstawiono na rysunku 3.

Rysunek 3. Liczba rejestracji ciągników w poszczególnych segmentach mocy w latach 2012-2016
 Figure 3. The number of registrations of tractors individual segments of the power in the years 2012-2016
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiej Izby Gospodarczej Maszyn i Urzędzeń Rolniczych
 Source: own elaboration based on data of Polish Chamber of Commerce of Agricultural Machines and Facilities

W grupie nowych ciągników w latach 2012-2016 najczęściej zarejestrowano pojazdów marki New Holland (12 145 szt.), następnie John Deere (10 188 szt.), Zetor (9239 szt.) oraz Case IH (5542 szt.). Zdecydowanie mniejszy popyt odnotowano na nowe ciągniki polskiej firmy Ursus. W analizowanym okresie zarejestrowano 2573 nowych ciągników tego producenta, co stanowi 3,5% całkowitej liczby rejestracji. Na przełomie lat 2012-2014 sprzedaż ciągników marki Ursus zmniejszyła się o 40%. Jednak po 2014 roku odnotowano wzrost popytu na ciągniki polskiego producenta. Liczba zarejestrowanych ciągników Ursus w 2016 roku wyniosła 914 szt. i była ponaddwukrotnie wyższa niż w 2015 roku. Liczbę nowych ciągników poszczególnych producentów zarejestrowanych w latach 2012-2016 przedstawiono na rysunku 4.

Jak wynika z własnych analiz (lata 2015-2016) i doniesień literaturowych [Lorencowicz 2011], najczęściej ciągników było rejestrowanych w województwie mazowieckim, następnie wielkopolskim, podlaskim i lubelskim. W 2016 roku w województwie mazowieckim zarejestrowano 3605 ciągników, w tym 1524 szt. nowych pojazdów. Udział nowych ciągników zarejestrowanych w mazowieckim w 2016 roku wynosił 42% rejestracji ogółem. W 2010 roku udział ten wynosił 60% [Lorencowicz 2011]. Stan ten wynika ze spadku popytu na nowe ciągniki, w wyniku czego liczba rejestracji tych pojazdów w tym województwie w 2016 roku była o 26% niższa niż rok wcześniej. Znaczny spadek liczby rejestracji nowych ciągników w latach 2015-2016 (41%) odnotowano w województwie wielkopolskim. W województwie tym w 2016 roku zarejestrowano ogółem 3018 ciągników, w tym 1244 szt. nowych pojazdów. Udział nowych ciągników w Wielkopolsce w 2016 roku wynosił 41%, podczas gdy w 2010 roku – 56% [Lorencowicz 2011]. W województwie Podlaskim udział nowych ciągników w liczbie rejestracji ogółem w 2016 roku wyniósł 37%, w Lubelskim zaś jedynie 26%. W 2010 roku udział ten

Rysunek 4. Liczba zarejestrowanych nowych ciągników poszczególnych producentów w latach 2012-2016
 Figure 4. The number of registered new tractors of various producers in the years 2012-2016
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiej Izby Gospodarczej Maszyn i Urzędzeń Rolniczych
 Source: own elaboration based on data of Polish Chamber of Commerce of Agricultural Machines and Facilities

wynosił odpowiednio 50 i 32% [Lorencowicz 2010]. Więcej nowych ciągników w stosunku do używanych w 2016 roku zarejestrowano w województwach warmińsko-mazurskim oraz zachodniopomorskim. W województwach tych w 2016 roku zarejestrowano ogółem odpowiednio 1200 i 721 ciągników. Najmniej ciągników ogółem zarejestrowano w województwach opolskim (495 szt., w tym 211 nowych) i lubuskim (404 szt. ogółem, w tym 188 nowych).

Podsumowanie

Liczba zarejestrowanych w Polsce ciągników fabrycznie nowych oraz używanych okresie w okresie objętym analizą zmniejszyła się z 32,2 tys. w 2012 roku do 29,9 tys. szt. w 2016. Spadek liczby rejestracji ciągników ogółem wynikał z redukcji zakupów nowych pojazdów. W 2016 roku zarejestrowano o ok. 10 tys. ciągników nowych mniej niż w 2012 roku. W przypadku ciągników używanych rejestracja tych pojazdów w 2016 roku, pomimo spadku o ok. 600 szt. w stosunku do roku poprzedniego, była o 3,3 tys. szt. wyższa niż cztery lata wcześniej.

Kluczowym czynnikiem wpływającym na spadek popytu na nowe ciągniki w analizowanym okresie, szczególnie w 2016 roku, był brak dofinansowań unijnych i oczekiwanie na nowe programy wsparcia. Istotny wpływ na spadek sprzedaży zarówno ciągników nowych, jak i używanych miała także niekorzystna sytuacja na rynku płodów rolnych.

Literatura/Bibliography

- Jucherski Andrzej, Krysztóf Król. 2013. Obciążenie i nasycenie produktu i ziemi wartością oraz mocą środków mechanizacji w wybranych górskich gospodarstwach mlecznych (Financial burdens of the product and land with the value and power of mechanization means in selected mountain dairy farms). *Problemy Inżynierii Rolniczej* 1: 41-50.
- Lorencowicz Edmund. 2010. Rynek ciągników w 2009 roku (The market of farm tractors in 2009). *Rolniczy Przegląd Techniczny* 3: 73-76.
- Lorencowicz Edmund. 2011. Rynek ciągników rolniczych w Polsce (The market of farm tractors in Poland). *Roczniki Naukowe SERiA XIII* (3): 173-177.
- Pawlak Jan. 2007. Rynek ciągników w wybranych krajach (Tractor market in selected countries). *Problemy Inżynierii Rolniczej* 3: 29-34.
- Pawlak Jan. 2012. Rynek ciągników rolniczych w Polsce w latach 2000-2010 (The market of agricultural tractors in Poland within the years 2000-2010). *Problemy Inżynierii Rolniczej* 1: 5-14.
- Pawlak Jan. 2014. Produkcja środków mechanizacji rolnictwa w Polsce w latach 2004-2013 (Production of farm machinery in Poland in years 2004-2013). *Problemy Inżynierii Rolniczej* 4: 5-14.
- Pawlak Jan. 2013. Rynek ciągników używanych w Polsce w latach 2005-2010 (The market of second-hand tractors in Poland within the years 2005-2010). *Problemy Inżynierii Rolniczej* 3: 51-61.
- Pawlak Jan. 2015. Podaż krajowa środków mechanizacji w Polsce w latach 2004-2013 (National supply of agricultural mechanization equipment in Poland in the years 2004-2013). *Problemy Inżynierii Rolniczej* 1: 41-51.
- Ponad 33 tys. ciągników z unijnym dofinansowaniem (Over 33,000 tractors with EU co-financing). 2016. <http://www.farmer.pl/finanse/dotacje-i-doplaty/ponad-33-tys-ciagnikow-z-unijnym-dofinansowaniem,34552.html>, access January 2017.
- Seliwiak Hubert. 2016. *Spadki sprzedaży nawet o 30 proc. Wyjątkowo trudny rok dla producentów ciągników i przyczep* (Sales declines of up to 30 percent. An extremely difficult year for manufacturers of tractors and trailers), http://www.agronews.com.pl/pl/0,28,21238,spadki_sprzedazy_nawet_o_30_proc_wyjatkowo_trudny_rok_dla_producentow_cia-gnikow_i_przyczep.html, access January 2017.
- Skudlarski Jacek. 2016. Rynek nowych ciągników rolniczych w Polsce w latach 2010-2015 (The market of new tractors in Poland in 2010-2015). *Problemy Inżynierii Rolniczej* 3: 27-35.

Summary

The objective of the paper was to analyse of the changes on the market of new and used tractors in Poland. Initial data were obtained from the resources of Polish Chamber of Commerce of Agricultural Machines and Facilities (PChCoAMF). In 2012-2016 were registered 143 439 agricultural tractors, including 72 152 of new tractors. Level of purchase tractors in the reporting period decreased by about 7 thousand units, mainly, due to lower demand for new tractors. Demand reduction on tractors in the reporting period was resulted from the absence the European Union subsidies, and the unfavourable situation on the market of agricultural production.

Adres do korespondencji
dr inż. Jacek Skudlarski

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Organizacji i Inżynierii Produkcji

ul. Nowoursynowska 164, 02-787 Warszawa, tel. (22) 59 345 81, e-mail: jacek_skudlarski@sggw.pl